

Jak je na tom Česká republika v daňové oblasti ve vztahu k ostatním státům Evropské Unie?

V nedávné době Evropská komise EUROPEAN COMMISSION TAXATION AND CUSTOMS UNION publikovala zprávu Daňové trendy v Evropské Unii, týkající se států Evropské unie, Islandu a Norska.

Cílem zprávy je prezentovat celkový pohled na daňovou strukturu, úroveň a trendy členských států v Unii, a to jak střednědobé a dlouhodobé. Zpráva poskytuje informace o daních z hlediska různých klasifikací: dle typů daní (přímé daně, nepřímé daně, sociální pojištění), dle příslušných orgánů státní správy (centrální, státní, místní, sociální fondy, instituce EU) a podle ekonomické funkce (spotřeba, práce, kapitál). Zpráva pracuje s výsledky jednotlivých států za rok 2009 a dřívější období. Výsledky za rok 2010 nemá Evropská komise ještě k dispozici.

Autoři tohoto článku se soustředí na postavení České republiky v porovnání s ostatními státy EU a vysledování trendů daňové politiky v ČR, zejména pak z hlediska podílů jednotlivých typů daní na celkovém HDP ve srovnání s ostatními státy Evropské Unie.

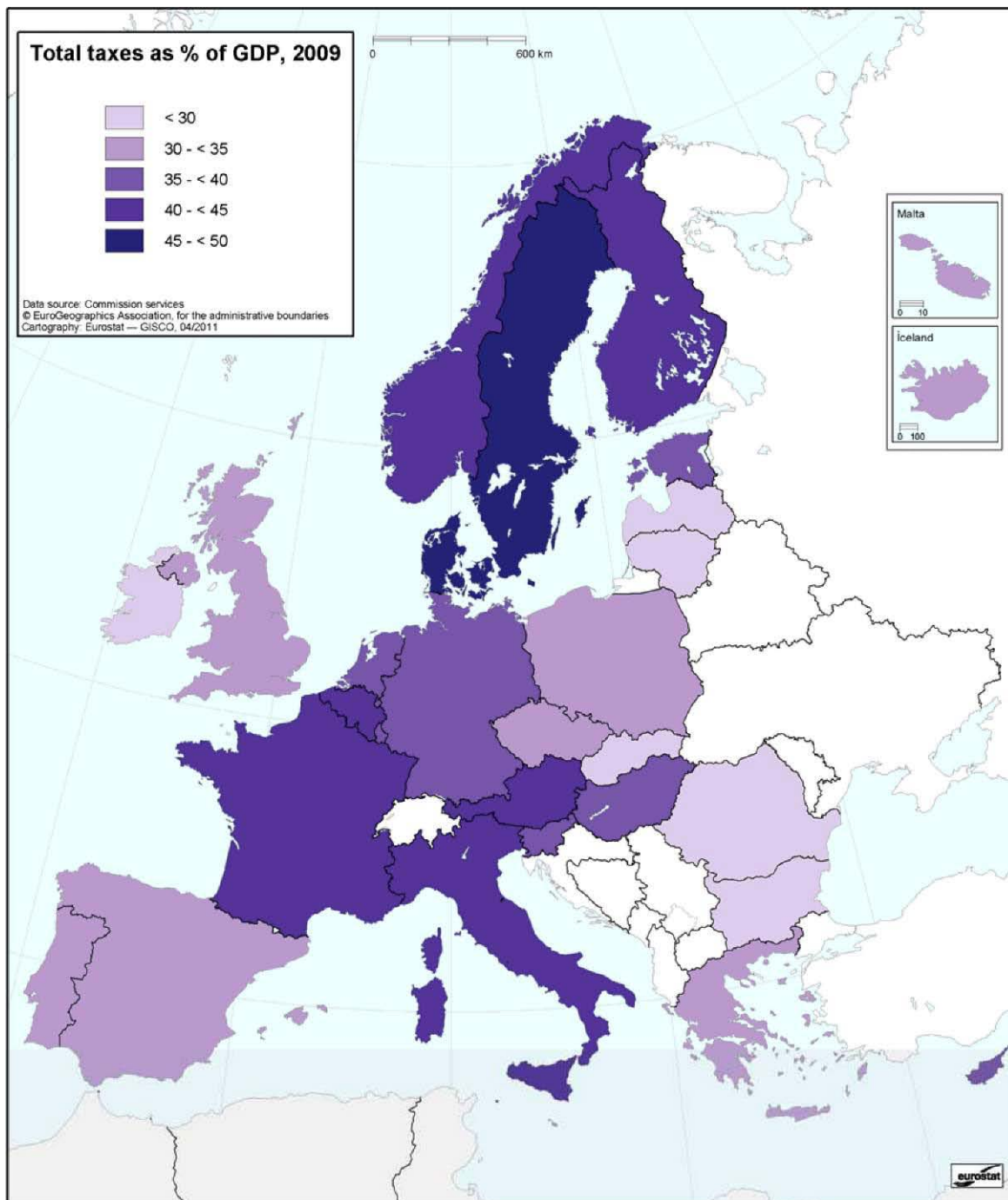
V roce 2009 byl celkový poměr daňových státních příjmů k HDP (včetně sociálního pojištění) v Evropské Unii vyčíslen na 38,4%, což je více než o třetinu nad úroveň vykazovanou Spojenými Státy a Japonskem.

Východoevropské státy Unie

Všeobecně platí, že členské státy z východní Evropy jsou charakterizovány nižšími daněmi. Ve většině členských zemí EU jsou podíly výběrů přímých daní, nepřímých daní a sociálního pojištění stejné, zatímco východoevropské členské země se obecně vyznačují nižším podílem na výběru přímých daní na úkor ostatních typů daní. Země s nejnižším podílem přímých daní je Slovensko (19,2%) a Bulharsko (20,2%). Nízké daně z příjmů právnických i fyzických osob jsou však doprovázeny relativně vysokým podílem nepřímých daní nebo sociálního pojištění eventuálně obou typů daní na celkových daňových příjmech státu.

Zajímavým vývojem prošlo Slovensko, kde snížení celkových daní nebylo výsledkem recese, ale počalo již o několik let dříve a představuje dlouhodobou politiku. V roce 2006 podíl klesl z tehdejších 31,5% na 29,4% HDP, v dalších letech nebyly zaznamenány ve vývoji významnější změny. Dle názoru Evropské komise prošlo Slovensko za období, kdy má komise k dispozici relevantní údaje, tj. za období 1995-2009, nejpomyšlenější reformou svého daňového systému se snižováním daňového podílu na HDP každé čtvrtletí. Slovenská republika tak změnila svoje umístění v žebříčku objemu vybraných daňových příjmů ku HDP mezi státy EU ze základní pozice v roce 1995, kde se nacházela s ostatními staršími členy EU se svým podílem 40,3% HDP, až na pozici země se čtvrtým nejnižším daňovým podílem na HDP mezi evropskou sedmadvacítkou v roce 2009.

Pro ilustraci je připojena mapka znázorňující poměr celkových daní v procentuálním vyjádření k HDP v jednotlivých zemích EU:

Některé z východoevropských členských zemí zavedly systém plošných daňových sazeb, který vede ke snížení podílu přímých daní na celkovém objemu vybraných daňových příjmů oproti daním nepřímým.

Nejvyšší podíl nepřímých daní je v Bulharsku (53,2% z celkového objemu vybraných daňových příjmů) a na Kypru (43,6% - tato země je ovšem svými daňovými úlevami v oblasti přímých daní známa).

Nejvyšší podíl vybraného sociálního pojištění na celkových daňových příjmech z celé Evropské Unie má Česká republika (44,7%). (Sociálním pojištěním je míněno jak pojištění sociální tak i zdravotní.)

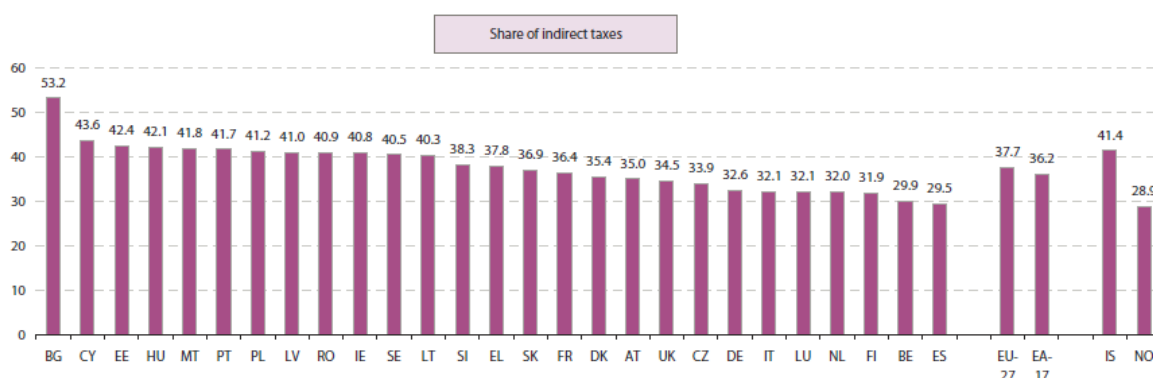
Nicméně dle údajů uveřejněných na webových stránkách Ministerstva práce s sociálních věcí ani toto nechvalné prvenství nám nestačí na to, aby Česká republika pokryla sociální náklady v budoucnosti.

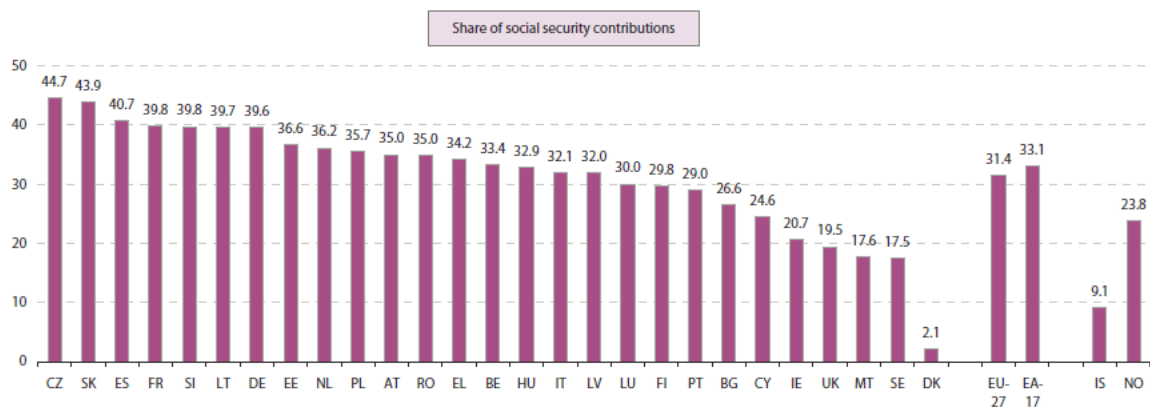
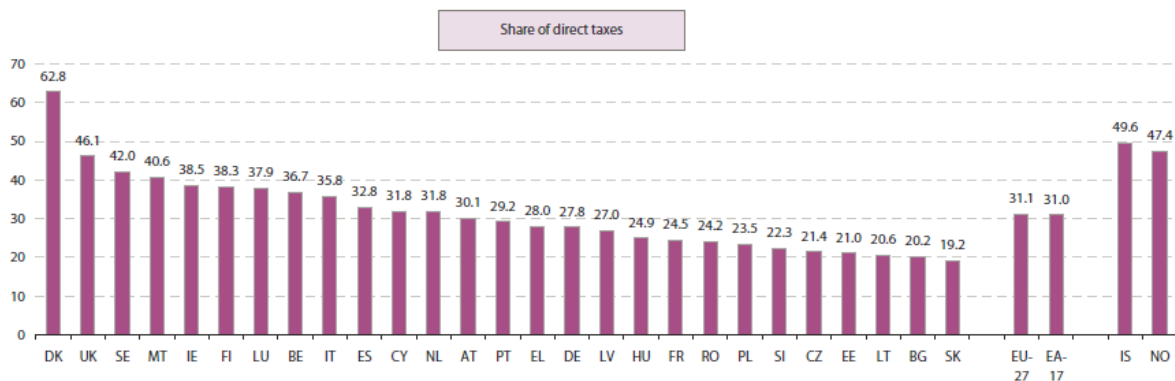
Česká republika

V roce 2009 byl podíl daní na HDP (včetně sociálního pojištění) 34,5%. Tento podíl se velmi blíží průměrnému číslu všech 27 zemí EU (35,8%). V porovnání s okolními státy je tento podíl nižší než v Rakousku a SRN avšak vyšší než podíl dosažený Slovenskou republikou a Polskem.

Nejvyšší zdroj daňových příjmů v ČR tvoří příspěvky na sociální pojištění, které dosahují 44,7% z celkových daní a tento objem je o 13 procentních bodů nad průměrem v evropské sedmadvacítce (31,4%)! Podíl českých příspěvků na sociální a zdravotní pojištění v České republice je nejvyšší již po mnoho let, sledován Slovenskem a Španělskem v roce 2009. Naproti tomu podíl přímých daní (21% z celkových daní) je 9,7 procentních bodů pod unijním průměrem (31,1%). V České republice v zásadě platí, že mimo příspěvky na sociální pojištění všechny přímé a nepřímé daně se podílejí na HDP v menší míře, než je běžné v ostatních zemích EU. Nepřímé daně jsou jedny z nejnižších v EU. Podíl daně z příjmů fyzických osob je 3,6%, což je jedno z nejnižších čísel v EU.

Pro názornost připojujeme graf, z něhož je patrné umístění ČR v rámci EU z hlediska poměru objemu přímých daní, nepřímých daní a příspěvků na sociální pojištění na HDP v roce 2009:

Závěrem se tedy nabízí otázka: Jsou daňové sazby v ČR racionálně rozvrženy, a jaký je ideální poměr mezi přímými, nepřímými daněmi a příspěvky na sociální pojištění?

Odpověď na tuto otázku nelze zahrnout do tohoto článku, neboť by bylo nutno podrobit celý systém hlubší analýze. Tou už se však měly zabývat orgány státní správy.

Na závěr jen lze konstatovat, že v porovnání s ostatními státy EU nejsou sazby přímých daní, nepřímých daní a příspěvků na sociální zabezpečení v ČR v stanovených průměrných hodnotách zemí EU, ale jsou buď výrazně nízké nebo extrémně vysoké. Extrémní výše příspěvků na sociální pojištění může v konečném důsledku znamenat pouze snahu platících subjektů vyhnout se platbám na sociální a zdravotní pojištění a zároveň se za těchto podmínek v ČR otevírá příležitost pro soukromé fondy, jež mohou nabídnout pojištěncům tržní ceny a garantované důchody. Jistota slušných důchodů i přes nemravně vysoké pojistné v současné době v ČR chybí.

Autoři:

Eva Huclová

Monika Ruprechtová

V Praze, dne 7.9.2011